

नारायणस्य अंकः स्थानं समीपं वा अंकः स्थानं तिके इति विश्वः तत्र प्रख्यातः प्रख्यातः भगवद्भक्तैः पूज्यः सांपरायेपरलोके स्थूलदेहत्यागे वा कर्तव्ये सति अतिपक्वसे अत्यंतस्तूयसे लोकैरिति शेषः भगवानित्यादि साधः अक्षराधिक्यमार्थं विष्णोर्ब्रह्मणः उपलब्धिस्थानत्वेन संबंधि कर्णिकोद्धरणं कृत्वा योगकलयात् इदं पुंडरीकमुद्गाह्येत्यर्थः त्वया दृग्भ्यां भगवाननेकशोऽनेकवारं दृष्ट इत्यन्वयः रत्नानितनज्जात्युक्तवस्तुनिते पां अलंकारो निवारणक्रिया परं वैराग्यमिति यावत् योगः अभियोगोऽभ्यासः वैराग्याभ्यासाभ्यामित्यर्थः दृग्भ्यामिति द्वित्वं अंतर्दृष्ट्या हार्दकांशे दृष्टः बहिर्दृष्ट्या पियोगजधर्मसंस्कृतया व्यवहितादिदिशि न्या करत्नब्रह्मांढरूपी करतलामलकवदृष्ट इत्यभिप्रायेण ॥ ९॥ १०॥ तव त्वानं विशतीत्यपकथ्यते ॥ ११॥ शेषं अवशिष्टं पंचमहाभूतप्रलये सतीत्यर्थः ॥ १२॥ एकार्णवसदृशे एकरसे लोके आत्मनि सलिल एको

नारायणां कप्रख्यस्त्वं सांपरायेऽतिपठ्यसे ॥ भगवाननेकशः कृत्वा त्वया विष्णोश्च विश्वकृत् ॥ ९॥ कर्णिकोद्धरणं दिव्यं ब्रह्मणः कामरूपिणः ॥ रत्नालंकारयोगाभ्यां दृग्भ्यां दृष्टस्त्वया पुरा ॥ १०॥ तस्मात्तत्वांतको मृत्युर्जरावादेहनाशिनी ॥ नत्वां विशतिविप्रर्षप्रसादात्परमेष्ठिनः ॥ ११॥ यदानैवरविर्नाभिर्नवायुर्नचंद्रमाः ॥ नैवांतरिक्षं नवोर्वीशेषं भवति किंचन ॥ १२॥ तस्मिन्नेकाणविलोके नष्टस्यावरजंगमे ॥ नष्टे देवासुरगणसमुत्सन्नमहोरगे ॥ १३॥ शयानममितात्मा नंपद्मोत्पलनिकेतनं ॥ त्वमेकः सर्वभूतेशं ब्रह्माणमुपतिष्ठसि ॥ १४॥ एतत्प्रत्यक्षतः सर्वपूर्ववत्तद्विजोत्तम ॥ तस्मादिच्छाम्यहं श्रोतुं सर्वहत्वात्मिकां कथां ॥ १५॥ अनुभूतं हि बहूशस्त्वयैकेन द्विजोत्तम ॥ न ते स्य विदितं किंचित्सर्वलोकेषु नित्यदा ॥ १६॥ मार्कण्डेय उवाच हंत ते वर्तयिष्यामि नमस्कृत्वा स्वयं भुवे ॥ पुरुषाय पुराणाय शाश्वताया व्ययाय च ॥ १७॥ अव्यक्ताय सुसूक्ष्माय निर्गुणाय गुणात्मने ॥ स एष पुरुष व्याघ्रपीतवासा जनार्दनः ॥ १८॥ एष कर्ता विकर्ता च भूतात्मा भूतकृत्प्रभुः ॥ अचिंत्यं महदाश्चर्यं पवित्रमिति चोच्यते ॥ १९॥ अनादिनिधनं भूतं विश्वमव्ययमक्षयं ॥ एष कर्तानि क्रियते कारणं चापि पौरुषे ॥ २०॥

द्रष्टव्यो भवति आत्मानमेव लोकमुपासीत इत्यादौ निर्विशेषे आत्मनि सलिललोकाशब्दयोः प्रयोगदर्शनात् स्थावरौ नष्टे बाधिते सति ॥ १३॥ स्वयमपि तत्र शयानं समुद्रवीचिवल्लीनं पद्मोत्पलनिकेतनं तत्समवल्लीपुष्पस्थं आत्मानं मायाविनं ब्रह्माणं ब्रह्म अनुवाचापेक्षया पुंस्त्वं ॥ १४॥ एतत्सर्वं त्वया दृष्टमिति शेषः ॥ १५॥ १६॥ स्वयं भुवे अजन्मने अस्यापि जन्यत्वे तस्य तस्यापीत्यनवस्थापातः पुरुषाय पूर्णाय पुराणाय नित्यैकरूपाय शाश्वताय अनादये अव्ययाय नित्याय ॥ १७॥ अव्यक्ताय रूपपादिहीनाय सुसूक्ष्माय दुर्लक्ष्याय गुणात्मने मायोपाधये स एष इत्यंगुल्या निर्दिशति ॥ १८॥ विकर्ता विविधरूपत्वकर्ता महत्ब्रह्म ॥ १९॥ विश्वं विश्वात्मकमपि अव्ययं अपरिणामि अतएवाक्षयं अविनाशि एष पीतवासाः कर्तव्यं न तु क्रियते एतेन कृष्णमूर्तेर्व्यवहारापेक्षया नित्यत्वमवादि त्वंच दर्शितं तच्च व्युत्पादितं आदि सभापर्वटीकयोः पौरुषे कारणं चायमेव तस्मात्पार्थनीय इति ज्ञातव्यः ॥ २०॥